

Code bygg for et godt samfunn

Tilsyn - produsent/distributør/importør av skorsteiner og ildsteder

Miljø & Brann - forebyggende konferansen Stavanger 30.05.2017

Olav Berge DiBK

Fake news?

Pipeskandalen

Dagbladet vil i en artikkelserie dokumentere at et samrøre mellom myndighetene, forskningsstiftelsen Sintef, Norges branntekniske laboratorium og pipeprodusenten AS Norske Leca gjorde at en utett og sprekkutsatt elementskorstein ble den vanligste i norske hjem.

Skorsteinstypen er satt i sammenheng med fire dramatiske dødsbranner med til sammen elleve omkomne.

Rapporten

De aktuelle brannene som ble gjennomgått avdekket omfattende feilmontering gjerne i kombinasjon med uriktig fyring (rundfyring med lite trekk). Det er også en gjenganger at ildstedene har gitt for høy røykgasstemperatur i forhold til hva skorsteinen er testet og godkjent for.

Med riktig dimensjonert og korrekt montert ildsted, riktig fyring, riktige trekkforhold og riktig utført feiing, representerer tresjikts elementskorsteiner produsert i perioden 1969-1987 en tilstrekkelig brannsikker løsning.

Den prisvinnende journalisten Kristoffer Egeberg (i midten) skal lede en ny tjeneste som skal faktsjekke det offentlige ordskiftet. Her sammen med resten av den foreløpige redaksjonen. Fra venstre: Silje S. Skjphamm, Ola Strømman, Gunn Karl Hegvik, Kristoffer Egeberg, Jari Bakken, Ingrid Vihovde Reime og Bjørn Reitzer Johannessen. Foto: Aleksander Nordahl

Etterbørs Medier

Mediekonkurrenter går sammen for å bekjempe falske nyheter

Dagbladet, NRK og VG starter ny faktsjekkjeneste.

Markus Tobiassen · FØLG MEG

Publisert: 21.03.2017 – 14:22 Oppdatert: 21.03.2017 – 16:39

- Vi skal faktsjekke og avdekke falske nyheter, sier nybakt redaktør Kristoffer Egeberg (42) i Faktisk.

Faktisk

Faktisk er en ny tjeneste opprettet av Dagbladet,

DISPOSISJON

- Om DIBK
- Regelverket - Byggevarer og dokumentasjon
- TEK 10 - kravene
- Produktdokumentasjon for ildsteder og skorsteiner
- Om markedstilsyn og tilsyn i byggesak
- Om standardene (for referanse)
- Energikrav
- Hva dersom feier oppdager ulovlig installasjon?

Om Direktoratet for byggkvalitet (DIBK)

– og hva vi skal ha fokus på ...

Sentral
godkjenning

Tilsynsmyndig-
het produkter,
heis og
installasjoner

Nasjonalt fagorgan
byggesaksprosesser og
byggeteknikk

Gode bygg for et
godt samfunn

styrke kompetanse og fremme seriøsitet

Byggevarer - regelverket – omsetning og bruk

Omsetning - DIBK

- EU: CE-merking – Byggevareforordningen 1. juli 2013
- Norge: **Forskrift om dokumentasjon av byggevarer 1.jan. 2014 + standarder**
 - alle produkter til byggverk av vesentlig betydning
 - obligatorisk CE for produkter med harmonisert standard
 - krav til produsent og omsetningsledd
 - plikt for myndighetene om markedstilsyn

Bruk - kommunen

SAK 10 (§ 5-5 bokstav e)

- Ansvarlige foretak skal påse at det er produktdokumentasjon før bruk i byggverk - *tilsyn 2016 og 2017*

Markedstilsyn

Mål

- Alle produkter til byggverk skal ha dokumentasjon etter krav i DOK
 - Vi skal ha full oversikt over det norske byggevaremarkedet

Formelt manglende samsvar

- feil eller ikke påført CE-merke
- feil eller ikke utarbeidet ytelseserklæring
- ikke tilgjengelig eller ikke fullstendig teknisk dokumentasjon

Sanksjoner

- pålegge å bringe det manglende samsvar til opphør
- egnede tiltak for å forby eller begrense omsetningen av varen på markedet, trekke tilbake eller tilbakekalle
- vi kan kreve å få vite hvem mottakerene er
- overtredelsesgebyr – inntil 100 000

Forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk (DOK)

- Skille mellom krav til omsetning byggevarer (DOK) og krav til bruk av byggevarer i byggverk (TEK).
- Krav om CE-merking for byggevarer der det foreligger en europeisk harmonisert (EN) produktstandard
- Krav om ytelseserklæring med opplysninger om minst en egenskap
- Ikke gitt at en byggevare som kan omsettes kan brukes i et byggverk
- Alle produkter som varig skal bygges inn i et byggverk er byggevarer, så lenge de påvirker byggverkets grunnleggende krav. Ildsteder og skorsteiner er også byggevarer, og skal ha produktdokumentasjon.

Forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk (DOK)

- Direkteimport til byggeplass i Norge er definert som omsetning. Den som tar inn varen har ansvar for at dokumentasjon av egenskaper foreligger.
- For byggevarer med egenskaper som er av stor betydning for oppfyllelse av de grunnleggende krav til byggverk eller der det er stor sannsynlighet for variasjoner i produksjonsprosessen, skal tredjepartsorgan utføre spesifiserte oppgaver i forbindelse med dokumenteringen av byggevarens vesentlige egenskaper

Forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk (DOK)

- For CE-merkede byggevarer finnes det systemer for vurdering og verifikasjon av egenskaper.
- Tilsvarende vurdering for andre byggevarer.
- Tredjepartsorgan skal være akkreditert for de aktuelle oppgavene.

Forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk (DOK)

OPPGAVER		System for samsvarsbekreftelse				
		1+	1	2+	3	4
Utføres av produsent						
	Fastsettelse av produktets ytelser med typeprøving, typeberegning, tabellverdier eller deskriptiv dokumentasjon			X		X
	Produksjonskontroll i fabrikk	X	X	X	X	X
	Ytterligere prøving av stikkprøver på fabrikk iht. fastsatt prøvingsplan	X	X	X		
Utføres av tredjepart						
Produktsertifiseringsorgan (sertifikat for varens ytelse)	Fastsettelse av produktets ytelser med typeprøving, typeberegning, tabellverdier eller deskriptiv dokumentasjon	X	X			
	Førstegangsinspeksjon av produksjonsanlegget og produksjonskontrollen i fabrikk	X	X			
	Kontrollprøving av stikkprøver tatt før varen markedsføres	X				
	Fortløpende tilsyn, vurdering og evaluering av produksjonskontrollen i fabrikk	X	X			
Sertifiseringsorgan for produksjonskontroll (samsvarssertifikat for produksjonskontroll)	Førstegangsinspeksjon av produksjonsanlegget og produksjonskontrollen i fabrikk			X		
	Fortløpende tilsyn, vurdering og evaluering av produksjonskontrollen i fabrikk			X		
Prøvingslaboratorium	Fastsettelse av produktets ytelser med typeprøving, typeberegning, tabellverdier eller deskriptiv dokumentasjon for varen				X	

EKSEMPLER PÅ BYGGEVARER SOM ER I ULIKE SYSTEMER:

- **System 1+:** Drikkevannsrør- og tanker
- **System 1:** Vinduer med deklart brannmotstand (EN 14351)
- **System 2+:** Prefabrikerte takstoler med spikerplater (EN 14250)
- **System 3:** Vanlige vinduer og ytterdører (EN 14351)
- **System 4:** Tilslagsmaterialer til byggarbeider (EN 13242)

Bruk av produkter

- Må ses i sammenheng med SAK10 §5-5.
Dokumentasjon som skal foreligge i tiltaket
- §5-5 e. ...dokumentasjon for oppfyllelsen av byggteknisk forskrift kapittel 2 og § 3-1 tredje ledd
 - Skal oppfylle relevante bestemmelser i TEK10
 - Ansvarlig foretak skal kunne vise at det er brukt byggevarer med tilstrekkelig produktdokumentasjon

TEK 10 - kravene

TEK 10

- TEK 10 § 2-1 Verifikasjon av funksjonskrav

Der ytelser er gitt i forskriften , skal disse oppfylles.

- TEK 10 § 2-2 Verifikasjon av ytelser

Oppfyllelse av ytelser kan verifiseres ved bruk av metoder i samsvar med Norsk Standard eller likeverdig standard.

- § 9-10 Utslippskrav til vedovner

(1) Lukket ildsted for vedfyring skal utføres slik at det oppnås tilfredsstillende sikkerhet mot forurensning. Utslipp av partikler fra slikt ildsted skal ikke overstige verdier gitt i *Norsk Standard NS 3059 Lukkede vedfyrte ildsteder – Røykutslipp – Krav.*

Husk!!! TEK gjelder også for ikke-søknadspliktige tiltak

Fra veiledningen til TEK 10, § 9-10

- Lukkede vedfyrte ildsteder til romoppvarming blir ofte fyrt på lav effekt. Ildsteder avgir mye partikulært utslipp når de fyres med liten tilgang på luft.

«Kravet til begrensning av partikkelutslipp er satt i samarbeid med Klima- og miljødepartementet. Vektet gjennomsnittlig partikkelutslipp pr. kg forbrent ved skal ikke overstige 5 g for ovner med katalysator og 10 g for ovner med annen teknologi». Miljøgevinsten vil ligge i at forbrenningen blir mer effektiv slik at man langt på vei unngår dannelse av ufullstendig forbrente forbindelser. Tiltaket vil også redusere vedforbruket.

De detaljerte grenseverdiene fremgår av Norsk Standard

NS 3059:1994 Lukkede vedfyrte ildsteder – røykutslipp – krav

Utslippet fra ildsteder måles etter

NS 3058-1:1994 Lukkede vedfyrte ildsteder – Røykutslipp – Del 1: Prøvingsoppsett og fyringsmønster

NS 3058-2:1994 Lukkede vedfyrte ildsteder – Røykutslipp – Del 2: Bestemmelse av partikulære utslipp

Produktdokumentasjon for ildsteder og skorsteiner

Produktdokumentasjon for vedovner

- Selv om et produkt omsettes i Norge, er det ikke gitt at produktet kan brukes i byggverk i Norge. Vedovner er et godt eksempel på forskjellen mellom omsetning og bruk av produkter til byggverk. Alle byggevarer skal ha tilfredsstillende produktdokumentasjon før omsetning og bruk i byggverk i Norge. Hva betyr det konkret for vedovner?
- **Harmonisert standard for vedovn**
- Når det finnes en harmonisert produktstandard for en byggevare, skal den legges til grunn for utarbeidelse av produktdokumentasjonen. For vedovner finnes det en harmonisert produktstandard, NS-EN 13240 (ildsteder for romoppvarming i boliger fyrt med fast brensel).
- **Nasjonal tillegg til NS-EN 13240**
- Produktstandarden NS-EN 13240 åpner for at medlemsstatene kan kreve egne målinger for partikkelutslipp. I Norge skal utslipp av partikler fra ildsteder ikke overstige verdier som er gitt i den norske standarden NS-3059 (lukkede vedfyrte ildsteder – røykutslipp – krav). Denne standarden er basert på en særnorsk testmetode som er representativ for hvordan vi fyrer i Norge.

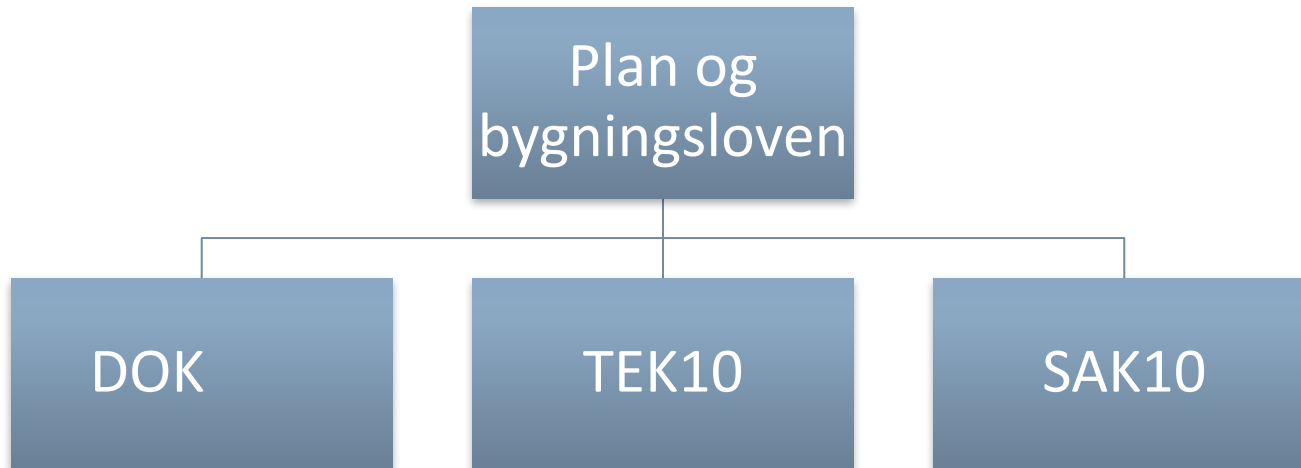
Produktdokumentasjon for vedovner (info fra DiBK)

- **CE-merkingen er ikke nok**
- CE-merking betyr at produsent tar ansvar for at vedovnen er i samsvar med NS-EN 13240. Men for vedovner er CE-merkingen ikke nok. Grunnen til dette er at CE-merkingen ikke sier noe om hvorvidt vedovnen oppfyller det norske kravet til partikkelutslipp, den sier bare at produktet oppfyller krav i NS-EN 13240.
- Selv om andre EØS-land, som for eksempel Østerrike, også setter miljøkrav til vedovner, er ikke dette tilfredsstillende. Unntaket er om det kan dokumenteres at vedovner oppfyller det norske kravet til partikkelutslipp ved bruk av den norske testmetoden.
- **Hvordan vet man at vedovner oppfyller det norske kravet til partikkelutslipp?**
- Det må foreligge en testrapport på bakgrunn av NS 3059. Med andre ord må vedovner være testet av tredjepartsorganer som er akkreditert for å utføre tester i henhold til det norske standarden NS-EN 3059. Det er bare Rise Fire Research Norway, Research Institute of Sweden, SINTEF i Norge, Teknologisk Institutt i Danmark og Rhein Ruhr Feuerstätte i Tyskland som er akkreditert for å utføre testen etter den norske metoden og som derfor kan utstede testrapporter i henhold til NS 3059.

Produktdokumentasjon for skorsteiner

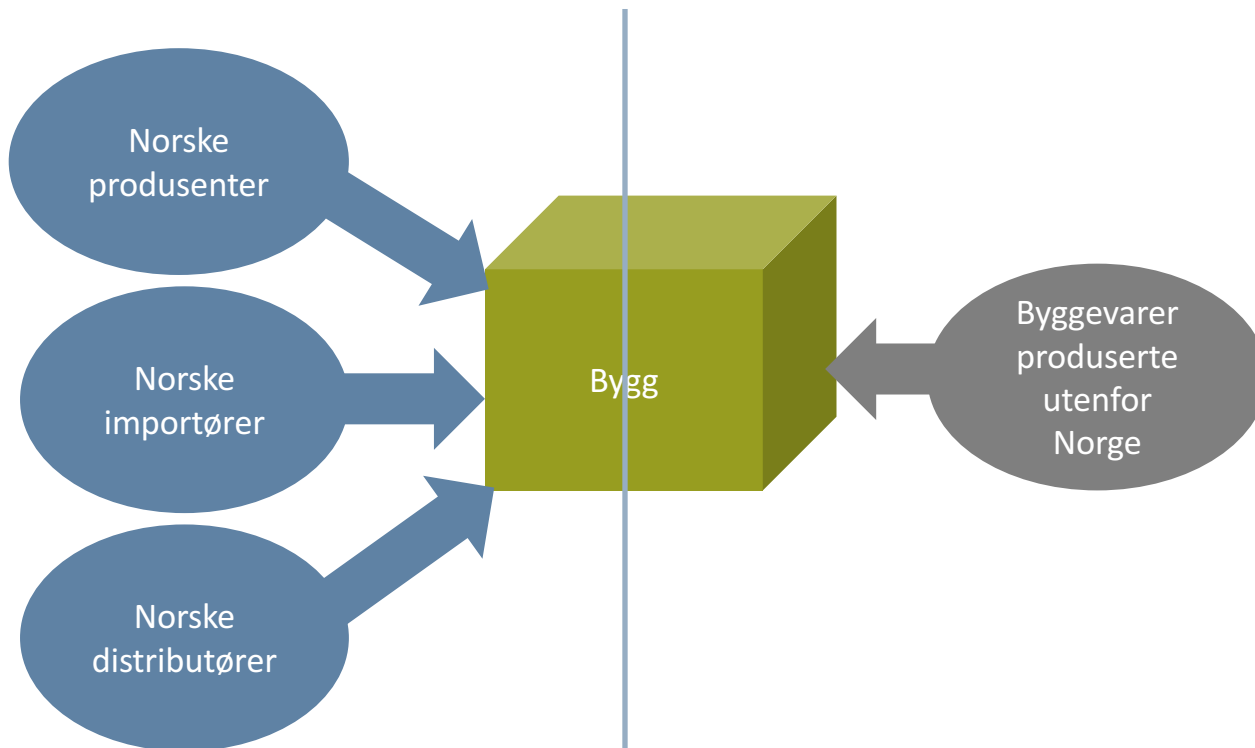
- **NS-EN 1443** Generelle krav for alle skorsteiner
- Deretter tester spesifikke etter produktstandarder for aktuelle skorsteinstyper.
- For eksempel for metallerskorsteiner er det **NS-EN 1856-1 - System 2+**
- For innvendige røykkanaler av metall **NS-EN 1856-2 – System 2+**

Tilsyn

- Direktoratet for byggkvalitet er tilsynsmyndighet for produkter til byggverk.
 - Alle produkter skal ha korrekt dokumentasjon, og produktene skal ha de ytelsene det er oppgitt å ha
 - Tilsyn basert på tips og bekymringsmeldinger
 - Både testing av produkter og dokumenttilsyn
 - Tilsynssubjekt: Produsenter, importører og distributører (omsetningsleddet)

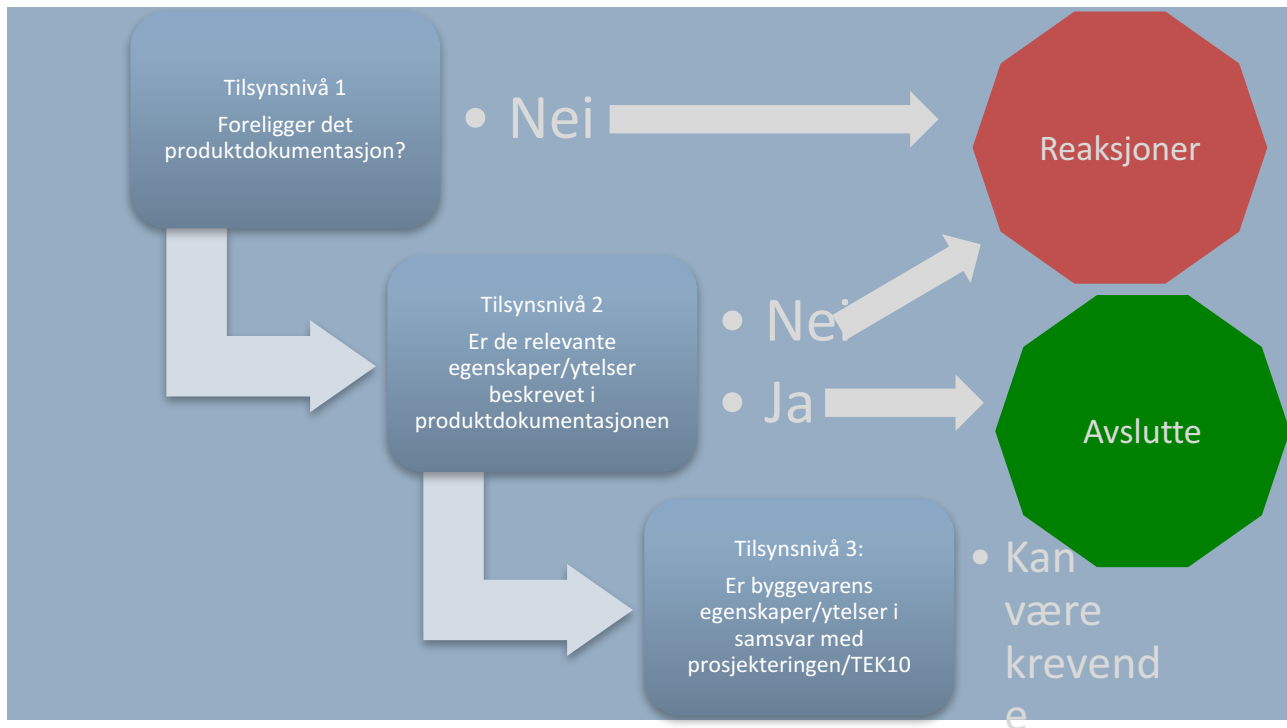
Tilsyn med produkter som tilføres byggeplassen

Kommunalt tilsyn

- Ansvarlige foretak har oppfylt sine forpliktelser etter DOK, SAK10 og TEK10
- Prioritert tilsynsområde 2016-2018:
 - Produktdokumentasjon
- Valgt byggevarer med tilstrekkelig produktdokumentasjon?
- Medvirker byggevarene til oppfylling av TEK10?

Tilsynsnivåer for kommunen

Om standardene

Gjeldende Standarden innen ildsteder

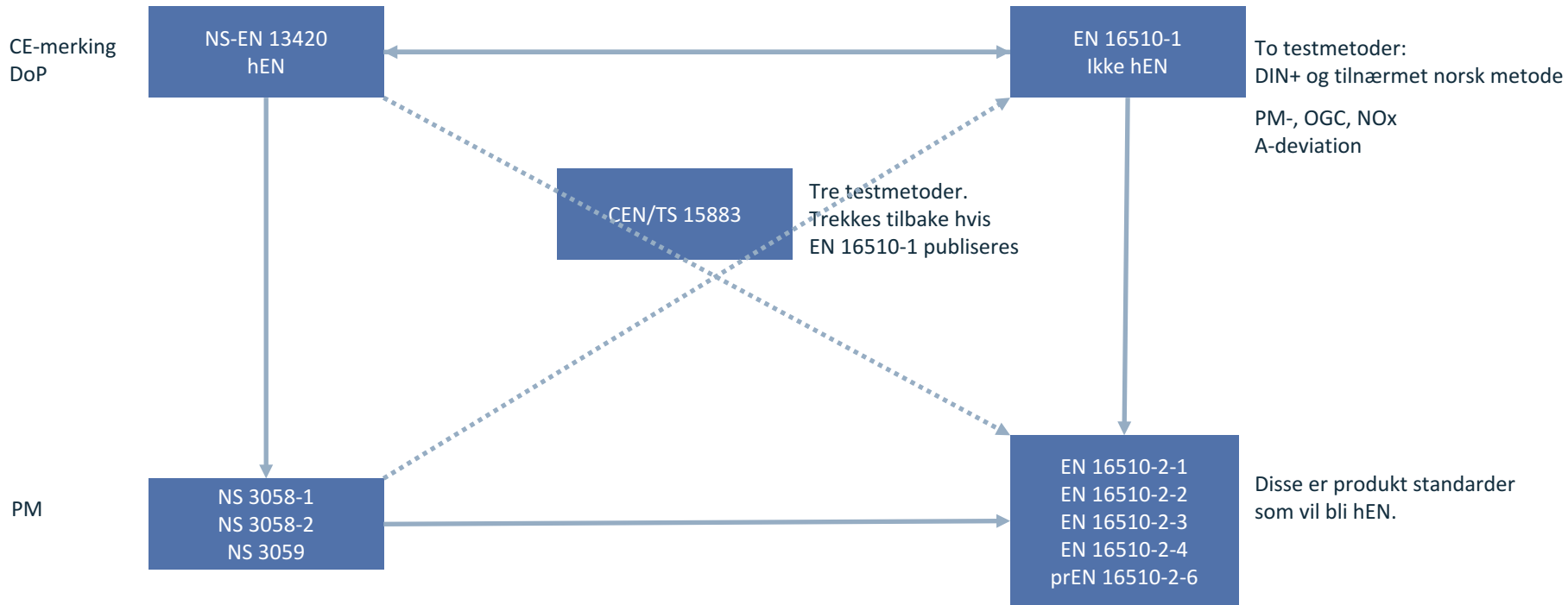
- NS-EN 12809:2001 Ildsteder - Frittstående kjeler i boliger, fyrte med fast brensel - Nominell effekt opptil 50 kW - Krav og prøvingsmetoder - (innbefattet rettelsesblad AC:2006)
- NS-EN 12815:2001 Ildsteder - Kjøkkenovner i boliger, fyrte med fast brensel - Krav og prøvingsmetoder - (innbefattet rettelsesblad AC:2006)
- NS-EN 13229:2001 Ildsteder - Peisinnsatser med eller uten dører, inkludert kassetter, i boliger fyrte med fast brensel - Krav og prøvingsmetoder - (innbefattet rettelsesblad AC:2006)
- NS-EN 13240:2001 Ildsteder for romoppvarming i boliger, fyrte med fast brensel - Krav og prøvingsmetoder - (innbefattet rettelsesblad AC:2006)
- NS-EN 15250:2007 Langtidsvarmende ildsteder fyrte med fast brensel - krav og testmetoder
- NS-EN 1443:2003 Skorsteiner - Generelle krav
- TS 15883:2009 Ildsteder i boliger fyrte med fastbrensel - Prøvningsmetoder for utslipp

Kommende standarder på ildsteder

- EN 16510-1 Ildsteder i boliger fyrt med fastbrensel – Del 1: Generelle krav og prøvingsmetoder
- EN 16510-2-1 Ildsteder i boliger fyrt med fastbrensel – Del 2-1: Romoppvarming – Vil erstatte EN 12809, EN 12815, EN 13229, EN 13240
- EN 16510-2-2 Ildsteder i boliger fyrt med fastbrensel – Del 2-2: Peisinnsatser med eller uten dører, inkludert kassetter – Vil erstatte EN 13229
- EN 16510-2-3 Ildsteder i boliger fyrt med fastbrensel – Del 2-3: Kjøkkenovner – Vil erstatte EN 12815.
- EN 16510-2-4 Ildsteder i boliger fyrt med fastbrensel – Del 2-4: Frittstående kjeler - Nominell effekt opptil 50 kW – Vil erstatte EN 12809

Status nye standarden innen ildsteder

- DiBK ser det som mest hensiktsmessig at det er klare skillelinjer mellom de gamle og de nye standardene.
- Forslaget at kun EN 16510-1 skal publiseres som ikke harmonisert gir en uklar rettstilstand ifht. testmetoder.
- EN 16510-1 publiseres før de andre - problemer med krysshenvisninger.
- Her vil det være uklare ting ikke bare for Norge men for andre land også. Bør argumentere for dette.
- Kanskje lønner seg ikke å starte med vårt nasjonale regelverk. Det er bedre å se på dette som en felles europeisk problem.

Energikravene i TEK 10 fra 1. januar 2016

Forbud mot fossilt brensel

- Det er ikke tillatt å installere oljekjel/parafinbrenner/gassbrenner etc som benytter fossilt brensel

- Kjel/brenner/ovn for biobrensel er tillatt
- Forbudet omfatter ikke prosessanlegg og nødaggregater

Krav om skorstein

- Gjelder småhus, dvs: enebolig, to- til firemannsbolig, rekkehus, kjedehus og terrassehus til og med tre etasjer
- Det er ikke krav om installert vedovn eller lignende
- Skorsteinskravet gjelder ikke hvis boligen har vannbåren varme eller bygget etter passivhus-standardens NS 3700:2013

Hva dersom feier oppdager ulovlig installasjon?

- Privatimport og ulovlig omsetning.
- Installasjon av ildsted i "god tro"
- Unntatt søknadsplikt
- Varmeavgivelse til brennbart materiale og oppstillingskrav - **absolutt**
- Fyringsforbud eller brannloven?
- Ansvar for bygningsmyndigheten (evt. delegert fullmakt)
- Disp?
- Pålegg
- Avvik

